

Rente

Lesfiche

In samenwerking met

Lesfiche   Versie: 1.1

edtv.be

Onderwerp: Economische begrippen - Rente

Niveau: Doorstroomfinaliteit, dubbele finaliteit en arbeidsmarktfinaliteit
3de graad

Deze lesvoorbereiding combineert een korte uitleg van het begrip rente met actieve werkvormen waarbij de studenten zelf betrokken worden bij het begrijpen en toepassen van dit economisch concept. Het gebruik van groepsactiviteiten en concrete voorbeelden zal de betrokkenheid en het begrip van de studenten vergroten.

Doelen

De leerlingen kunnen

- Het begrip “rente” uitleggen en begrijpen hoe het hoe het invloed heeft op spaar- en leenactiviteiten.
- Voorbeelden geven van situaties waarin spaargeld van invloed is op het dagelijks leven en de economie.
- Kritisch denken over het begrip rent.

Eindtermen voor modernisering

Sleutelcompetentie 11: Economische en financiële competenties

11.01. De leerlingen beargumenteren binnen een persoonlijk of gezinsbudget keuzes bij aankopen rekening houdend met de totale kostprijs en de financieringskost.

11.02. De leerlingen vergelijken sparen en beleggingsvormen op het vlak van risico en rendement.

11.05. De leerlingen illustreren het marktmechanisme op de productmarkt.

11.06. De leerlingen lichten toe hoe de overheid via inkomsten en uitgaven een impact heeft op de samenleving en ongelijkheid tracht te beperken.

Uitbreiding: Sleutelcompetentie 7: Burgerschap

07.04. De leerlingen gaan geïnformeerd, beargumenteerd en constructief in dialoog over maatschappelijke thema's.

Het werken aan competenties veronderstelt een combinatie van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes. Doorheen deze les zal aan deze vier componenten gewerkt worden. Dit wordt telkens aangeduid met volgende icoontjes:

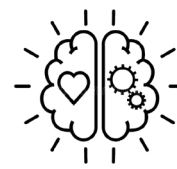
Kennis

Inzicht

Vaardigheden

Attitudes

Duur: 50 Minuten

Benodigheden:

- Whiteboard of digitaal presentatiescherm, Whiteboard markers of digitaal tekeninstrument
- Chromebooks en/of iPads / Papier en pennen
- Voorbeelden van scenario's met specifieke spaarsituaties (zie [Bijlage 1](#))
- Evaluatieformulier (zie [Bijlage 2](#))

Klasopstelling:

Maak kleine eilandjes in de klas van banken en stoelen met, naargelang het klasvolume, het aantal leerlingen per eilandje.

Leg, indien mogelijk, per eilandje een Chromebook of iPad waar de leerlingen naar het KabinEDje kunnen kijken. Indien niet mogelijk, speel dan het KabinEDje klassikaal af op het digitaal presentatiescherm.

OPDRACHT 1 | Energizer - Over de streep (10')

1. Laat iedereen op een lijn gaan staan aan één kant van het klaslokaal.
2. Vertel een paar statements. De zin begint met: "Stap over de streep als..."
Bijvoorbeeld:
  - a. Stap over de streep als... je al bent geschrokken van de rekening aan de kassa.
  - b. Stap over de streep als... je het leven duur vindt.
  - c. Stap over de streep als... je al geld hebt geleend van je ouders.
  - d. Stap over de streep als... je al een vakantiejob hebt gedaan om iets te kopen.
  - e. Stap over de streep als... je al vrijwilligerswerk hebt gedaan.
3. Voor ieder statement dat gezegd wordt, moet iedereen in de groep die zoiets al wél heeft gedaan een stap vooruit zetten, tot ze aan de overkant van het klasklokaal zijn.
4. Het doel is om zo lang mogelijk in het spel te blijven, dus om de laatste persoon te zijn die de overkant bereikt.

OPDRACHT 2 | Inleiding (10')

Toon het KabinEDje (ofwel in groep op hun eilandje ofwel klassikaal)

1. Laat de leerlingen vertellen wat ze gezien hebben en vraag of dit herkenbaar is voor hen.
2. Start een korte discussie over het begrip rente. Vraag wat ze al weten over deze term en laat ze hun kennis delen. Betrek er eventueel de actualiteit bij, dat kan aan de hand van korte citaten uit de krant of een fragment uit een nieuwsbericht. Verwijs naar het KabinEDje.
3. Geef een duidelijke definitie van rente en schrijf die op bord: "Rente is de vergoeding die wordt betaald of ontvangen voor het lenen of uitlenen van geld." Vraag aan de leerlingen om de definitie te verduidelijken aan de hand van wat ze gezien hebben in het KabinEDje.

OPDRACHT 3 | Actieve werkvorm - Rente en spaar- en leenactiviteiten (20')

1. Stel een situatie voor waarin een persoon geld leent en een andere persoon geld op een spaarrekening zet. Bespreek kort hoe rente in deze scenario's werkt.
2. Verdeel de klas opnieuw in groepen en geef elke groep een scenario met specifieke rentepercentages voor lenen en sparen. Je kan hiervoor de scenario's in bijlage gebruiken.
3. Laat de groepen berekenen hoeveel geld er na een bepaalde periode beschikbaar is voor de lener en de spaarder. Dit kan zowel met een rekenmachine als met een spreadsheetprogramma gebeuren.
4. Vraag elke groep om hun bevindingen te delen en te bespreken hoe de rente invloed heeft op de financiële situatie van de lener en de spaarder. Laat de groepen even klassikaal hierover reflecteren: Welke gevolgen heeft rente al op hun leven gehad?

OPDRACHT 4 | Afsluiting (10')

1. Vat de belangrijkste punten van de les samen met betrekking tot rente.
2. Vraag de studenten om een kort reflectieverslag te schrijven waarin ze beschrijven hoe rente van invloed is op hun persoonlijke financiën en toekomstige economische beslissingen. Dat kan op een formulier (zie Bijlage 2) zijn maar alsook mondeling besproken worden. Je kan de leerlingen ook thuis een kritisch essay hierover laten schrijven.
3. Sluit de les af met een open vragenronde waarin studenten eventuele onduidelijkheden kunnen bespreken of aanvullende vragen kunnen stellen. Je kan hiervoor eventueel Bijlage 2 gebruiken.

UITBREIDING SLEUTELCOMPETENTIE 7 | ED Connect

Bouwen aan Respectvolle Gesprekken!

Als jullie op school **transversaal/vakoverschrijdend** werken dan kan deze uitbreiding bijvoorbeeld ook in een andere les gegeven worden als aanvulling bij LBV, Nederlands, PAV... Spreek je collega's hierover aan, misschien springen zij wel graag op de kar.

De school en de klas zijn een ideale omgeving om **burgerschapscompetenties** te verwerven. Door in gesprek en in interactie te gaan leert men een mening te onderbouwen en respectvol en constructief om te gaan met mensen. Door kritisch na te denken en te discussiëren (filosoferen) met klasgenoten over maatschappelijke thema's krijgen ze een duidelijker wereldbeeld.

Laat de leerlingen in hun groepje nadenken en discussiëren over volgende ethische vragen over rente. Indien het klasvolume het toelaat kan dit ook klassikaal, wijs hen erop dat ze steeds hun mening moeten staven met argumenten.

Enkele filosofisch- ethische vragen:

- **Ethiek van rente:**
Is het ethisch verantwoord om rente te berekenen op leningen en investeringen? Wat zijn de ethische implicaties van het verdienen van geld door simpelweg geld uit te lenen?
- **Rente en economische ongelijkheid:**
Heeft rente de neiging om economische ongelijkheid te vergroten, aangezien degenen die al geld hebben, kunnen profiteren van het verdienen van rente, terwijl degenen die dat niet doen, zich in schulden kunnen steken?
- **Morele aspecten van geld uitlenen:**
Wat zijn de morele overwegingen bij het uitlenen van geld tegen rente? Hoe verhouden deze overwegingen zich tot de intenties en gevolgen van leningen met rente?
- **Rente en de tijdsvoorkeur van geld:**
Wat zegt de praktijk van renteberekening over de menselijke tijdsvoorkeur voor geld? Hoe beïnvloedt deze voorkeur economische besluitvorming?
- **De rol van rente in het economisch systeem:**
Hoe zou een economisch systeem eruit zien zonder het concept van rente? Welke rol speelt rente in ons huidige economische systeem en hoe heeft dit invloed op gedrag en waarden?
- **Rentekoersen en centrale banken:**
Wat zijn de ethische implicaties van het manipuleren van rentevoeten door centrale banken? Hoe verzoenen we monetaire beleidsdoelstellingen met ethische overwegingen?
- **Alternatieven voor rente:**
Zijn er alternatieve manieren om kapitaal te vergoeden voor het risico dat het loopt zonder gebruik te maken van rente? Wat zijn de filosofische implicaties van dergelijke alternatieven?

Tip van ED:

Neem nooit genoeg met een "ja" of "nee" als antwoord, en vraag steeds naar het "waarom"

- **Rente en duurzaamheid:**
Hoe kan de praktijk van renteberekening duurzaamheid en langetermijndenken beïnvloeden? Hoe kunnen we rente integreren in duurzame economische modellen?
- **Rente en schuldsavernij:**
In hoeverre kan rente bijdragen aan een situatie van “schuldsavernij” waarbij mensen voortdurend in de schuld blijven en moeilijk kunnen ontsnappen?
- **De psychologie van rente:**
Hoe beïnvloedt rente de psychologie van consumenten en investeerders? Welke rol speelt het in ons financiële gedrag en onze motivaties?-
- **Is rente eerlijk?**
Is het eerlijk om extra geld te verdienen door geld uit te lenen aan anderen?
- **Vergroot rente ongelijkheid?**
Maakt rente de kloof tussen rijke en arme mensen groter?
- **Wat als er geen rente was?**
Hoe zou de wereld eruitzien als er geen rente was en hoe zou dit van invloed zijn op de economie en mensen?
- **Is het goed dat centrale banken rentetarieven aanpassen?**
Is het goed dat centrale banken rentetarieven veranderen om de economie te beïnvloeden?
- **Zijn er andere manieren om rente te vermijden?**
Zijn er andere manieren om kapitaalvergoeding te regelen zonder rente?
- **Hoe beïnvloedt rente onze beslissingen?**
Hoe beïnvloedt het idee van rente onze keuzes bij geld lenen en investeren?
- **Is rente duurzaam?**
Past het concept van rente bij duurzaam economisch denken?
- **Heeft rente negatieve effecten?**
Kan het betalen van rente leiden tot financiële problemen en schulden voor mensen?
- Welke gevolgen heeft rente op de maatschappij en het dagelijks leven voor de burgers?
- Zijn de gevolgen van rente voor alle burgers even ingrijpend?
- Is rente altijd fair?
- Maakt rente dat je bewuster met geld omgaat?
- Is er meer armoede door rente?
- Is rente de beste manier om de economie te beïnvloeden? Zijn er volgens jullie nog andere mogelijkheden, oplossingen voor de centrale banken?
- Is een hogere rente goed?

Deze vragen dagen ons uit om dieper na te denken over de ethische, sociale en economische implicaties van rente, en ze kunnen leiden tot boeiende discussies en filosofische overwegingen.

Als voorbereiding hierop kunnen de leerlingen op het internet zoeken naar bronnen. Enkele voorbeelden van kritische artikelen en websites:

- <https://www.demorgen.be/nieuws/hoezo-de-rente-is-gedaald~b98e8b28/>
- www.mijngeldenik.be
- www.ijidoetdewerelddraaien.be
- www.febelfin.be

BALLONNETJE VOOR HET THUISFRONT

Praten over geld is niet gemakkelijk, en al helemaal niet met je ouders. Toch kan je leren van hun ervaringen. Laat leerlingen thuis een gesprek houden over rente: Welke gevolgen heeft rente voor het gezin (rentevoet en interest)? Laat hen daar de eerstvolgende les even over vertellen.

ED TO THE RESCUE: TIPS VAN SPECIALISTEN TER ZAKE

Wil je je helemaal onderdompelen in de wereld van het bankwezen en de economie, kijk dan eens op www.wikifin.be, www.mijngeldenik.be of www.febelfin.com.

ALLES NOG EENS OP EEN RIJTJE:

De bank houdt rekening met de basisrente of de prijs van geld op financiële markten. Daarbij telt de bank een deeltje van de eigen kosten op zoals de kosten voor IT, infrastructuur en personeel.

De bank loopt altijd het risico dat het verstrekte krediet niet wordt terugbetaald.

Daarom is een deeltje van de rente bedoeld om dit risico op te vangen. Dat heet de risicopremie.

Daarnaast moet de bank ook belastingen betalen. Wat overblijft is de winst die dient om dividenden uit te keren aan aandeelhouders of investeerders. Wat overblijft wordt opnieuw geïnvesteerd in het eigen vermogen van de bank. Op die manier blijft een bank robuust en solvabel en kan ze eventueel verlies beter opvangen. Zo is de bank sterk genoeg om verder geld uit te lenen. Zo zie je maar, zo wordt de economie gefinancierd en krijgt de samenleving vorm.

Rente heeft dus drie functies.

1. Ten eerste geldt het als een vergoeding aan de uitlener voor het ter beschikking stellen van zijn geld, vergelijkbaar met huur.
2. De tweede functie is het ontmoedigen van te late betaling: hoe langer men wacht des te hoger de schuld wordt door het berekenen van rente.
3. Ten slotte compenseert de rente de inflatie gedurende de looptijd van de lening. En hoe dat precies werkt, ontdek je in het KabinEDje over 'inflatie'.
4. Wil je nog meer informatie: check www.mijngeldenik.be

SCENARIO 1

Tygo heeft geen geld bij om zijn shoppingaankopen te betalen. Hij leent hiervoor een bedrag van €150 bij Bente. Stel dat Bente 1,5% rente zou vragen, in plaats van een kus, hoeveel zou Tygo dan moeten terugbetalen aan Bente?

SCENARIO 2

Na het shoppen met Bente heeft Tygo nog een bedrag van €3500 op zijn rekening staan. Hij besluit dit geld te sparen, zodat hij volgend jaar een hippere trui kan scoren. Hoeveel zal er na één jaar op zijn rekening staan met een jaarlijkse rentevoet van 2,6%?

SCENARIO 3

Sem gaat met een groepje vrienden op basketbalstage naar Amsterdam. Hij leent hiervoor een bedrag van €650 bij Tygo. Ze bespreken samen om dit tegen een rentevoet van 4,5% te doen. Hoeveel zal Sem uiteindelijk moeten betalen aan Tygo?

SCENARIO 4

De nieuwe trui van Tygo valt niet echt in de smaak. Hij besluit om hem te verkopen aan een tweedehandswinkel en krijgt er nog €50 voor. Tygo zet dit bedrag op zijn spaarrekening, die momenteel een jaarlijkse rentevoet van 3,6% heeft. Hoeveel zal er na een jaar op zijn spaarrekening staan?

SCORE 1	SCORE 2	SCORE 3	SCORE 4
Ik kan het begrip “rente” niet uitleggen en ik begrijp niet hoe het een invloed heeft op sparen en lenen.	Ik kan het begrip “rente” beperkt en letterlijk uitleggen. Met hulp kan ik begrijpen hoe het een invloed heeft op sparen en lenen.	Ik kan het begrip “rente” uitleggen in eigen woorden en ik begrijp grotendeels hoe het een invloed heeft op sparen en lenen.	Ik kan het begrip “rente” uitgebreid uitleggen en ik begrijp helemaal hoe het een invloed heeft op sparen en lenen.
Ik kan geen voorbeelden geven van situaties waarin rente van invloed is op het dagelijks leven en de economie.	Ik kan (één of meerdere) voorbeelden uit de les geven van een situatie waarin rente van invloed is op het dagelijks leven en de economie.	Ik kan één zelfverzonnen voorbeeld geven van een situatie waarin rente van invloed is op het dagelijks leven en de economie.	Ik kan meerdere zelfverzonnen voorbeelden geven van situaties waarin rente van invloed is op het dagelijks leven en de economie.
Ik kan niet kritisch nadenken over het begrip “rente”.	Ik kan oppervlakkig nadenken over het begrip “rente”.	Ik kan kritisch nadenken over het begrip “rente”, wanneer ik hiertoe verplicht word en samenwerk met anderen.	Ik kan spontaan, zelfstandig en kritisch nadenken over het begrip “rente”.

Als ik één ding heb geleerd uit deze les, dan is het dat.....
 .....

Dit vond ik het meest interessant tijdens deze les: .....
 .....

Dit vond ik het meest ingewikkeld tijdens deze les: .....
 .....

Hoe is rente van invloed op mijn persoonlijke financiën en toekomstige economische beslissingen?
 .....
 .....

SCORE 1	SCORE 2	SCORE 3	SCORE 4
Het lesplan was niet goed toepasbaar in de les.	Sommige onderdelen van het lesplan waren niet goed toepasbaar in de les.	De meeste onderdelen van het lesplan waren goed toepasbaar in de les.	Het lesplan was goed toepasbaar in de les.
Er wordt veel tijd verspild.	Er wordt tijd verspild.	Er wordt bijna geen tijd verspild.	Er wordt geen tijd verspild.
De inhoud van de instructie is niet goed, er zijn geen duidelijke voorbeelden.	De inhoud van de instructie is goed, maar er zijn geen duidelijke voorbeelden.	De inhoud van de instructie is goed en compleet, er is een duidelijk voorbeeld.	De inhoud van de instructie is goed en compleet, er zijn duidelijke voorbeelden. De leerlingen zijn meteen mee met wat ze moeten doen.
Ik heb het gevoel dat de leerlingen na de les niet begrijpen wat het begrip "rente" inhoudt.	Ik heb het gevoel dat de leerlingen na de les een beetje begrijpen wat het begrip "rente" inhoudt.	Ik heb het gevoel dat de leerlingen na de les grotendeels begrijpen wat het begrip "rente" inhoudt.	Ik heb het gevoel dat de leerlingen na de les volledig begrijpen wat het begrip "rente" inhoudt.

Als ik één ding heb geleerd uit deze les, dan is het dat.....

.....

Dit zou ik volgende keer op dezelfde manier aanpakken: .....

.....

Dit zou ik volgende keer op een andere manier aanpakken: .....

.....